

A környezetért sokat tesznek Vásárhelyen

Védeni jobb, mint szennyezni

Az unió arra törekszik: a környezetszennyezőknek ne „érje meg” kifizetni a környezetvédelmi bírságot, inkább a szennyezés csökkentésében legyenek érdekeltek.

Vásárhelyen egyre több környezetvédelemmel foglalkozó vállalkozás működik, ilyen például a közelmúltban alakult Vikona Környezetgazdálkodási Tanácsadó és Szolgáltató Bt. Alaptevékenysége környezetvédelmi és energetikai szakértés, szaktanácsadás, mérnöki tevékenység. Önkormányzatok számára például környezetvédelmi programot, gazdasági társaságoknak környezetvédelmi szabályzatot készítenek.

– Az EU-ban egy önkormányzat környezetvédelmi program híján lemaradhat bizonyos támogatási lehetőségekről – hívja föl ennek fontosságára a figyelmet *Vigchert Ferenc* ügyvezető. (Ő maga okleveles vegyészmérnök, okleveles környezetvédelmi szakmérnök, kolléganője pedig okleveles környezetmérnök.) A környezetvédelmi programnak sorra kell vennie az összes lehetséges környezetvédelmi veszélyforrást, és ki kell küszöbölnie ezeket, összhangban a különböző területek környezetvédelmi programjaival, a kistérségitől az országosig. Hatástanulmányokat is készít a cég, ha arra kell pontos választ adni, hogy egy-egy tervezett vagy működő beruházás milyen kapcsolatot alakít ki a környezettel. Környezetvédelmi és energetikai pályázatokat ugyancsak készít.

– Ezenkívül telephely-engedélyeztetésben, a környezetvédelmi tervfejezetek készítésében is nyújtunk segítséget. Éppúgy, mint környezetvédelmi bevallások elkészítésénél.

Környezetvédelmi megbízotti tevékenységet is vállalnak; cégeknek előírás szerint ilyen megbízottat is kell foglalkoztatniuk, akár „külsősként” is – halljuk tovább az ügyvezetőtől. Hol mutatkozik igény a Vikona tevékenysége iránt? Jelenleg elsősorban kisebb önkormányzatok megbízásából tevékenykedik a nemrég indult vállalkozás, ahol kevés a jövedelem, forráshiány is fölmerül, és nincs helybeli szakember. Persze mint hódmezővásárhelyi cég, a városnak is dolgoznának, egyébként az egész ország területén vállalnak munkát. Az ügyvezető szerint Vásárhely környezetvédelme országos viszonylatban is jó – elég csak a nemrég elindított szelektív hulladék-gyűjtést említeni, illetve a regionális hulladékgyűjtőt, a biológiai szennyvíztisztítót. Mindemellett sok ember számára tudatosítani kell, hogy szennyezett környezetben élni az EU-ban nemcsak egészségileg, de anyagilag sem fogja megérni.

E. CS.

Vásárhely-szerre szelektív hulladékgyűjtők állnak a lakók (és a környezet) szolgálatára.

Fotó: Tésik Attila

Jók a klinikai eredmények, megnőtt a laborkapacitás

Ha gyártják az emberi bőrt

Eredeti szellemi termékekre alapozott fejlesztő és gyártó biotechnológiai cég létesülhet Szegeden: humán bőrsejttenyésztő laboratórium és bőrbank. Ez volt a hír – egy éve. Kíváncsiak voltunk, mi történt azóta.

Eredményes alap- és alkalmazott kutatások, sikeres bőrátültetések a klinikán, új sejtenyésztő laboratórium, tárgyalások a zöldmezős beruházás érdekében. Nagyjából ez történt a hároméves kutatás-fejlesztési program első szakaszában. Az eltelt egy év biztatónak tetszik, megvalósulhat a projekt távlati célja: humán bőr ipari méretű előállítása és bőrbank létrehozása Szegeden.

Szegedi remények

Nem egészen egy éve, tavaly novemberben sajtótájékoztatót jelentették be: megalakult egy konzorcium, amelynek akadémiai és gazdasági szereplői dermatológiai, genetikai, lézerfizikai alap- és alkalmazott kutatásokra építő biotechnológiai üzemet terveznek létesíteni. Ez lenne az első biotechnológiai zöldmezős beruházás a városban. Együttal példa arra, hogyan lehet értékes szellemi termékeket, a tudomány eredményeit ipari méretekben hasznosítani. A kezdeményezés azért is keltett jó értelemben vett szenzációt, mert a hasonló programok lehetőségéről, kíváncsian voltáról, arról, hogy ez kitörési pont lehet a város számára, megnyithatja a felzárkózás útját a fejlett világhoz – évek óta lehet hallani, de eddig ennél többre nemigen futotta.

Versenyképes termékek

Mint emlékeztet, a tudósok és a gazdasági szereplők összefogásának kutatási, gyógyítási, fejlesztési és gazdasági céljai voltak. A program koordináló intézménye a Szegedi Tudományegyetem *dr. Dobozy Attila* professzor által vezetett Bőrgyógyászati és Allergológiai Kilinkája lett, a programvezető *dr. Kemény Lajos*, a bőrklinika professzora. A konzorcium akadémiai résztve-

Az új technológiát főként a krónikus betegek kezelésénél lehet majd hasznosítani. Képünk illusztráció.

Fotó: Karnok Csaba

vői között van az MTA és az egyetem dermatológiai kutatócsoportja, amelyet szintén *Dobozy* professzor vezet, az MTA Szegedi Biológiai Központ *dr. Nagy Ferenc* vezette Növénybiológiai Intézete, a *dr. Bor Zsolt* akadémikus által irányított, lézerfizikai kutatásairól nemzetközi hírű egyetemi kutatóhely, az Optikai és Kvantumelektronikai Tanszék. Ezeknek a tudományterületeknek, a legjobb kutatóknak az összefogása még nem elég a célokhoz, ezért két fejlesztő cég, a Trio-Lab, valamint a Zipper Kft. is a konzorcium tagja.

A kutatások többfelé ágaznak, bonyolultak. Az a lényegük, hogy új eljárások révén a beteg saját sejteiből, idegen anyag hozzáadása nélkül, teljes értékű bőr, vagy annak egyes elemei tenyészthetők, ipari méretekben is. A saját sejtekből tenyésztett bőr a krónikus betegek számára bőrbankban tárolható. Az SZBK kutatói a bőrbetegségek genetikai hátterének kiderítése révén új diagnosztikai eljárások kidol-

gozásához járulnak hozzá, a fizikusok pedig speciális fényterápiás készülékek gyártásához. A fejlesztések tehát többféle, nemzetközileg is versenyképes terméket eredményezhetnek.

Pénz és építési telek

A tudomány emberei, szoros együttműködésben a gazdasági szereplőkkel, az elmúlt évben valamennyi kitűzött célt elérték, az arányos részfeladatok megvalósultak – jelenthette a közelmúltban a projekt vezetője. A klinikán folytatódta a sikeres bőrátültetések, a sejtenyésztés technológiai fejlesztése olyan szintre került, hogy az ipari méretek megvalósításának nincs akadály. Új molekuláris biológiai laboratóriumot alakítottak ki, az eddig meglévő sejtenyésztő laboratóriumot felújították. Az alkalmazott kutatási feladatok elvégzése érdekében a Trio-Lab Kft.-vel közösen új sejtenyésztő laboratóriumot is létrehoztak és olyan szakembereket alkalmaztak, akik a jövőre, ipari méretű

sejtenyésztés feladatainak ellátásában is részt tudnak vállalni. Mint *dr. Nagy Norbert*től, a Trio-Lab igazgatójától, a konzorcium gazdasági vezetőjétől megtudtuk, a zöldmezős beruházás előkészítésében is haladtak. A nagy kapacitású sejtenyésztő laboratórium és bőrbank épületének tervezése folyamatban van. Tovább tárgyalnak lehetséges befektetőkkel, hiszen a biotechnológiai beruházás nagy kockázati tőkét igényel. Ugyancsak tárgyalnak az építési területről is. Eddig számos magántulajdonú telket tekintettek meg Szegeden és a környező kisebb településeken, de tárgyalnak önkormányzatokkal is.

Az állami támogatással tavaly indult, hároméves kutatás-fejlesztési program első szakasza tehát sikeresen zárult. Jók a klinikai eredmények, fejlesztették a laboratóriumi kapacitást, remény van újabb tőkebevonásra a biotechnológiai beruházás megvalósulásához.

S. E.

Hová tűntek a Szentés környéki halmok?

Felszántották a régészeti műemlékhelyeket

Traktorok áldozata lett jó pár temetkezési halom. Aki tönkretette a régészeti műemlékhelyeket, annak felelőssége – az egykori szentesi múzeumigazgató, *Visy Zsolt* professzor szerint – sohasem évül el.

Széthordták a kulturális örökséget a traktorok a szentesi térségben. Pedig a temetkezési halmok – ha nem felszántják, hanem feltárják azokat – sok adalékkal szolgálnak a tudománynak a régi korok e tájon élt népeinek szokásairól. Mindenesetre megvan még a szegvári út mentén Sápahalom, ahol *Rózsa Gábor* szentesi mérnök-muzeológus kezdeményezésére pár éve még emléktáblát is avattak. Egy fotón pedig azt látni, amint a Névtelen nevű halmot éppen „feltárja”, vagyis felszántja a traktor.

A szentesi Koszta József Múzeum egykori igazgatója, *Visy Zsolt* pécsi régészprofesszor, a műemlékek és lelőhelyek nemzetközi tanácsa nemzeti szakbizottságának elnöke azt magyarázta a fábiansébestyéni önkormányzat vendéglátásával egybekötött konferenciájukon: a halmoknak az lenne jó, ha megmaradnának a kutatók számára. Kinek-kinek a maga területén azt kellene megakadályoznia, hogy ne rabolják ki a még megmaradt temetkezési helyeket. Az őskori halmokat ugyanis a mezőgazdasági gépek leradírozták a térképről. Pedig ezek a dombocskák nemcsak régészeti műemlékek, hanem azért is képviselnek kivételes értéket, mert – mint *Visy Zsolt* fogalmaz – kis szigetként őrzik a természetes élővilágot. Ilyen például Fábiansébestyénben a Pusztatemplom, ahol

A fábiansébestyéni Pusztatemplom maradványai még megmenthetők.

Fotó: Schmidt Andrea

a professzor még a múlt század hetvenes éveiben vezetett ásatást. Ám nem sok mindent talált, mert a fábiansébestyéni mezőgazdasági nagyüzem gépei ott is szorgoskodtak. A régészeti feltárást pár évvel ezelőtt folytatta a szentesi múzeum mostani igazgatója, *Szabó János József* is, aki *Sipos György* építésszel azért küzd, hogy Isten házának falmaradványát megmentse az utódoknak. Az építész szerint nem csupán a templomro-

mot kell helyreállítani, hanem az egész dombot. A Pusztatemplom falának konzerválása másfél millió forintból megoldható, ám ha rekonstruálnák az alaprajz szerint a műemlékhely nyomvonalát, az belekerülne úgy tizenötmillióba is.

Gyakorlatként került 1974-ben *Farkas Sándor* a fábiansébestyéni agrárüzembe, amelynek területébe mintegy beékelődik a védelemre váró templom-

rom. A Kinizsi 2000 Rt. vezérigazgatójaként és fideszes országgyűlési képviselőként most azt mondja: ő parasztsaládból született, és a volt técsz halomrombolása miatt szégyelli magát. Honatyaként is felajánlja a segítségét a templomrom és környezete megmentése érdekében. *Visy Zsolt* professzor úgy fogalmaz: – A felelősség nem évül el. Az átalakult agrárüzem támogatására is számítunk.

FEHÉR HOLLÓ

A szentesi önkormányzat fehér hollónak számít a maga nemében, mert nem romboltatja, hanem menti a nemzeti örökséget. A város külterületén lévő Kajánújfaluban *Türk Attila*, a szegedi Móra Ferenc Múzeum régésze vezetett ásatást egy magántulajdonú dombon. Ott került elő a ritkaságnak számító kettős sír, amelynek rekonstrukcióját meg is tekinthették a lokálpatrióták a szentesi múzeumban rendezett kiállításon.

Ezen sorok írója azonban jól emlékszik arra, hogy az ásatás idején a halom lábától jóval távolabb is szerteszét heverték az emberi csontok, amelyeket kiszántottak a földből a mezőgazdasági gépek. A szentesi önkormányzat pedig, hogy mentse a még menthetőt, megvásárolta a parcella tulajdonosától a temetkezési halmot. A régészeknek így már lesz idejük alaposan átkutatni az elődök sírhelyeit.

A megyei múzeumi szervezet régész-igazgatója, *Vörös Gabriella* azt mondja: a szentesi térségben vannak az Alföld leggazdagabb, már feltárt halmos temetői. A még megmaradt temetkezési halmokat mint régészeti műemlékhelyeket a direktornő szerint „meg kell kutatni”. Résztint a kulturális örökség védelmében, résztint pedig azért, mert a tudomány mindenképpen nyér vele.

BALÁZSI IRÉN